

Az alapoktól építkeznek Debrecenben

Somogyi-Tóth Dániel hangversenyhelyszínekről, nemzeti címről, tervekről

Nagyon színes évadot tudhat maga mögött a debreceni Kodály Filharmonikus Zenekar, hiszen kortárs operától a popslágerekig, számos különleges darabot játszhattak nagynevű vendégművészekkel. Igazgatójuk, Somogyi-Tóth Dániel legfontosabb feladatának tartja, hogy felszámolja a zenekar kiszolgáltatott helyzetét, és elérje, hogy a Bartók-terem ismét a régi fényében tündököljön. Szeretné, ha jobb anyagi helyzetben vághatnának neki a következő évadnak, mert a nemzeti cím ellenére igencsak szűkös a büdzséjük. A jövő szezonzuk egyébként a klasszikusok jegyében telik, s kevesebb művet játszanak, viszont több alkalommal.

■ *Nagyszabású koncerttel zárják június 8-án az évadot. Hogyan sikerült megnyerniük Helmuth Rillinget, előtte pedig Kobayashi Ken-Ichirót? Ez is lépés az európai szintű zenei élet megteremtése felé Debrecenben?*

– Természetesen törekszünk rá, bár a magas európai szinthez nyilván még sokat kell fejlesztenünk magunkat és a környezetünket. Viszont olyan időben élünk, amikor sokszor csak az előre menekülés lehet célravezető. Meglehetősen kusza és ennél fogva inaktív állapotban vettem át a debreceni zenei élet irányítását, és annak ellenére, hogy sok tekintetben jelentős lépéseket tettünk már, az állandó anyagi nehézségek dacára egy-egy ilyen kiemelkedő és karizmatikus személyiséggel való együtt zenélésre úgy vélem, szüksége van közönségnek, muzsikusknak egyaránt.

■ *Egy évvel ezelőtt beszélgettünk, akkor azt mondta, lezajlott végre az átalakulás, s az új nevet kapó együttesekkel elindulhat a nullából az egyre lépés. Hol tarta-*

nak most, hogyan értékeli az eltelt esztendőit?

– Gondolom, az arculatváltásról mondhatam azt, hogy lezajlott. Rendkívül sűrű évad végén tartunk most, a Kodály Filharmonikusok számára egymást érték a teljesen különböző produkciók. A barokktól a magyar ősbemutatókig, a daljátéktól a későromantika gigantikus, szimfonikus művein keresztül a kortárs operáig, a kamarazenétől a pop slágerekig, a zeneművészet szinte teljes palettáját végigjárta az együttes egyetlen évad alatt. Ez egyrészt hatalmas teljesítmény a művészeinktől, másrészt elgondolkodtató, hogy a városnak egy kis létszámú szimfonikus zenekara van, ami ellátja a szimfonikus, kamarazenekari feladatokat, kiszolgálja az oratorikus és színházi igényeket.

A lassan mögénk kerülő évadban kiemelkedő mutatós számokat teljesítettünk, sok tekintetben a korábbi évek többszörösét (nézőszámunk például közel megduplázódott!), mégis azt gondolom, ez az év rengeteg olyan kérdést, s ezáltal célt tárt fel előttem, amit a pályázatom írásakor, de még tavaly sem láthattam tisztán. Ezek közül a legégetőbb a zenekar kiszolgáltatott helyzete, amelynek felszámolása egyik legfontosabb feladatunk.

■ *Hogy áll a koncerthelyszínek kérdése?*

– A másik legfontosabb, és komoly stratégiai feladat az együtteseink életterének újragondolása. Ezzel szoros összefüggésben szintén halaszthatatlan a városi hangversenyélet helyszínének, a Bartók-teremnek a rekonstrukciója. Sajnos be kell látni, hogy a néhány éve épült Kölcsey Központ sem a közönség szempontjából, sem zenei szempontból nem váltotta be a hozzá fűződő reményeket. Tipikus áldozatává vált a multifunkciós termék átkának, igazán egyik feladat sem működtethető optimálisan. Ezért is tartom annyira nagyra azt az éveken át tartó harcot, amit Horváth Zsolt vívott azért, hogy a pécsi Kodály Központ kompromisszumok nélkül igazi koncertteremmé válhasson. A Bartók-termet (ami ugyan 1989-ben szintén átesett egy többcélságát szolgáló akaró, de szerencsére nem végzetes plasztikai műtéten) viszont annak ellenére szereti a közönség, hogy nyugat-európai szemmel nézve teljesen „szalonképtelen” állapotban van. Úgy gondolom, mivel nem

lehet számítani arra, hogy Debrecenben új koncertterem létesül, arra kellene koncentrálni, hogy ez a terem visszakapja régi minőségét, fényét. Ez bonyolult városi ingatlankérdés, remélem, hogy sikerül a terem méltóságához megfelelő irányt találni a hasznosításának – nem mellesleg a felújítása esetén létrejöhetne az országban a Zeneakadémia utáni legpatinásabb koncertterem.

■ *Az együttesek a nemzeti kategóriába tartoznak. Mindez milyen örömmel és nehézségekkel jár?*

– Természetesen jól esett mindenkinek a nemzeti besorolás. Azt, hogy ez pontosan mivel jár kiadási és bevételi oldalon, még nem tudjuk, így erről egyelőre nyilatkozni sem tudok. Az biztos, hogy nehezzé teszi a helyzetünket, hogy továbbra sem tudunk érdemben tervezni a bevételeinkkel.

■ *Azt nyilatkozta, hogy a nemzeti együttesek között is előkelő helyet szeretnének kivívni. Milyen utat követ ehhez?*

– Az alapoktól történő építkezést látom továbbra is követendőnek. Ahogy az imént mondtam, a zenekar működésének számos alapvető, mélyen gyökerező, hibás pillére van, ezeknek a helyzetétele továbbra is komoly menedzseri koncentrációt igényel. Nem hiszek a tüneti kezelésekből, a valódi okokat szeretném megtalálni, és biztos vagyok benne, hogy ha ez sikeres lesz, az hozzá fog vezetni a Kodály Filharmonikusok egyéni, markáns zenei arculatának kialakításához is. Különben abban biztos vagyok, hogy ebben komoly szerepe lesz viszont a sokoldalúságnak. Kevés olyan zenekar van, ami egyszerre mozog ennyire otthonosan a zenekari árokban, játssza a teljes szimfonikus repertoárt, a kortárs zenét (legyen az akár komoly, akár könnyű) és azt is látjuk, hogy például Bényi Tibor koncertjein hirtelen milyen remek kamarazenekar válik belőle. Az együtteshez jövőre is remek karmestereket hívunk, igaz, most nem nemzetközi nagyságokat, hanem hazaiakat. Remélem, hogy a működési háttér és az együttes belső zenei aktivitása jövőre egyenesen fog fejlődni.

■ *A korábbi körkérdésben említette, hogy Önöknél is csökkent az önkormányzati*

támogatás, amit némileg ellensúlyoz, hogy az államtól többet kapnak. Mennyire elégedett a büdzsével? Sikerült szponzorokat is megnyerniük az együtteseknek?

– A büdzsénkkel egy nagy baj van: az önkormányzat a közalkalmazotti fizetéseknek csak egy részét fedezi, ezért a pályázati pénzünk jelentős részét mindkét együttesünk esetében elnyeli a bérköltség. Ha megkapjuk a bizonyos 15 millió (kórus) és 55 millió forint (zenekar) kiegészítőt, minisztériumi támogatást, akkor fogunk csak ott tartani, hogy az eddig ismert pályázati pénzünket arra a célra tudjuk fordítani, amire kapjuk.

A szponzorok tekintetében egyelőre nagy eredményeket nem tudok felmutatni, de ez a gazdasági környezetet ismerve nem meglepő. Egy-két milliós szponzori támogatásokat azért kaptunk, igaz, ezekkel a cégekkel kifejezetten jó a kapcsolat, ezért a jövőt tekintve azt remélem, van esély az együttműködés erősítésére és újak bevonására. Természetesen a tao-pénzeket – ha nem is volt egyszerű –, azért le tudtuk hívni.

■ *A Kölcsey-ösztöndíjat, amelyet nemrég elnyertek, mire fordítják?*

– Vajda János új, nagyszabású, debreceni vonatkozású művének tavaszi bemutatójára, aminek a részleteiről sajnos még nem mondhatok semmit.

■ *Milyennek találja kollégái teljesítményét az új managementben?*

– Szeretek velük dolgozni. Mindegyiküknek sok teher van a vállán, de a közös célért rengeteget tesznek, s bízom benne, hogy így néhány év alatt maradandó eredményeket érünk el Debrecenben. Volt egy komoly váltás a menedzsmentben a télen, amikor

sikerült elkerülni, hogy a város gazdaságilag a városi könyvtár alá rendezze a zenekart és a kórust. Korábban a Kodály Filharmonia alá tartozott a könyvtár, több városi művelődési központ is, ami bonyolult volt a gazdasági irányítás szempontjából. Szerettem volna, ha a saját lábunkon állunk, és nem kell tovább könyvtáras papírokat hitelesítenem. Ezt sikerült elérni, és ez gazdasági vezető váltást is hozott magával. A régivel is szerettem együtt dolgozni, akárcsak az újjal, és abban is hiszek, hogy az így leegyszerűsödött működés hosszú távon meg hozza a gyümölcsét.

■ *Hogyan működnek a zenekari formációk?*

– Bényi Tibor koncertjein rendszeresen játszanak együtt kisebb-nagyobb kamaragyüttesek, de azokon kívül is, a Kodály Filharmonikusok tagjaiból az idők során több vonós és fúvós formáció alakult, amelyek természetesen továbbra is rendszeresen muzsikálnak együtt. Legutóbb Erdélyi Zoltán, aki koncertmesterünk és szekund szólamvezetőnk egy személyben, vezetett egy Brandenburgi versenyt, amiben olyan művészeink is játszottak, akik eddig tudtommal kevésbé voltak aktívak kamarazenében. Ennek különösen örültem. Az ifjúsági programunk keretében most tavasszal többször is játszottunk Négy évszak-keresztmetszetet, négy remek, saját szólistánkkal. Ezt a csembalótól vezettem, és azon túl, hogy üdítő volt végre újra zenekarban ülni, jó érzést jelentett a kollégákkal együtt játszani.

■ *Az együttesnél brácsa tutti próbajátékot hirdettek. Sok a jelentkező?*

– Van jelentkező, remélem, színvonalas próbajáték lesz. Kell is a jó munkaerő, mert

szülés, nyugdíj, pedagógusi pálya miatt komoly vérvesztéseink lesznek a szólamban. Különben azt gondolom, hogy az előadóművészi szervezetek számára aggasztó a pedagógus életpálya-moddal, ha bevezetik, akkor azzal szemben a mi közalkalmazotti bérünk továbbra is ott marad, ahol most van. Így ki fogja ezt a rendkívül hektikus időbeosztású, sokszor megterhelő pályát választani?

■ *A kórus munkájával mennyire elégedett? – Nagyon. Pad Zoltán és a kórus tagjai kiemelkedő munkát végeznek.*

■ *Katarban énekelhettek Aidát Pad Zoltán művészei, s a Zempléni Fesztiválon is operarészleteket adnak elő. Hogyan folytatódik mindez? Kaptak felkérést egyéb nemzetközi vendég szereplésekre is?*

– A Kodály Kórus meghívásai roppant rapszodikusak. Sokkal nehezebben jutnak bevetélhez, mint a zenekar, de közben olyan magas szintű felkéréseket és kitüntetett figyelmet kapnak, ami a folyamatos financiális kérdéseket valamelyest enyhíti. A Kodály Kórus az ország egyik kiemelkedő kulturális értéke, azt hiszem, ez a jövőben több országos jelentőségű koncerten is meg fog mutatkozni.

A turnék kérdése azért nehéz, mert ahogy korábban mondtam, a bérek kifizetése után elenyésző összeg marad a pályázati pénzeinkből, így napidíjakra, útiköltségre nem tudunk elkülöníteni anyagi forrást, pedig sok az olyan felkérés, ami fedezné a kint tartózkodás minden költségét, az utazást azonban önerőből kellene megoldanunk. Sokszor csak egészen kevésen múlik... A zenekar télen Németországban turnézott, és szerencsére most vannak olyan felkérések, amelyek talán anyagilag is potensebbek lesznek.

Azt különben kevesen tudják, hogy a városban két hivatásos kórus van: a Csokonai Színház énekkara a maga műfajának egyik legjobb szereplője az országban. A színház zeneigazgatójaként azt is szeretném, ha operai/zenés színházi feladatokat a jövőben minél többet kapnának, hiszen mind éneklésben, mind színpadi jelenlétben kivételes képességű és tapasztalatú, hatalmas operai repertoárral rendelkező együttesről van szó.

■ *Sikerült már tudatosítaniuk a lakosságban, hogy kiváló zenekar és kórus működik a városban? Elérték, hogy a kodályfilharmonia.hu a város zenei életének online bíródalává is váljon?*

– Az itt élők már tudják, milyen kiválóak az együtteseik. A weboldalunk naprakészsége viszont még nem megoldott, ezen például sokat kell fejleszteni.

■ Mi a helyzet a minőségi ösztönző rendszerrel?

– Azon túl, hogy anyagi háttér kellene hozzá, igazságos elosztásra is szükség volna, hiszen a Debrecenben működő három hivatásos zenei együttes közül jelenleg csak a színház énekkara kap minőségi bérpótlékot. Ha a Kodály Filharmonikusok és a Kodály Kórus is részesülne ebben, akkor teljesen egységes rendszert kellene kialakítanunk, hiszen az együttesek rendszeresen dolgoznak együtt, ami most érthető módon, komoly bérfezültségeket generál.

■ A közönségnevelés terén mennyire váltotta be terveiket az ifjúsági sorozat?

– Nézőszám tekintetében kiválóan, frissességben, interaktivitásban, a gyerekek nyelvén kommunikálásban azonban még fontos újító feladatok állnak előttünk.

■ Hogyan tudnak többet tenni a regionális jelenlétért?

– Számos érintett szakmai vezetővel, a határon túli területek tekintetében diplomatával állunk közvetlen kapcsolatban. Nyíregyháza, Békéscsaba, Gyula, Miskolc, Nagyvárad, Kassa kiemelt jelentőségű helyszínek a Kodály Filharmonikusok és a Kodály Kórus számára, s ezek mind olyan városok, ahol a közeljövőben fellépünk. Természetesen amennyire a szűk kapacitásunk engedi, a régió kisebb településein szintén igyekszünk jelen lenni. A hajdúsági városokon kívül például idén másodsor fogjuk játszani a Békés-Tarhosi Zenei Napok nyitókoncertjét.

■ Elégedettségi kérdőívet töltenek ki a publikummal. Az eddigi adatok mit tükröznek?

– Úgy tudom, hogy a jelenlegi átlag osztályzat 4,2, de egyrészt ez még biztosan nem túl reprezentatív minta, másrészt az elégedettséget érthető módon nagyban rontja a Bartók-terem említett, siralmas állapota, ami a közönség szemében a mi szolgáltatásunkhoz tartozik....

■ Békéscsabán maradt művészeti vezetőként? Sikerült megoldani a fenntartó-váltás utáni anyagi gondokat? Mit szól abhoz, hogy a regionális együttesek is felvételüket kérték a Zenekari Szövetségbe?

– Nem, a debreceni munka teljes embert kíván. De annak örülök, hogy úgy jöttem el a

számomra meghatározó Békés megyéből, hogy mind a várostól (ami a zenekart váratlanul vette át), mind a minisztériumtól sikerült megnyugtató összegű támogatást kapni, még ha ez közelébe sem ér a korábbi, megyei fenntartású időszaknak. A művészeti vezetést a koncertmester vette át. Azt, hogy a regionális együttesek egy egységként egyesülve felvételre kerüljenek a szövetségbe, azért tudom támogatni, mert tisztában vagyok azzal, hogy mekkora missziót végez egy ilyen zenekar, kifejezetten nagy, sokszor megyéni területeken kifejtve a munkáját. A szakmai utánpótlás miatt is fontos a létük, Békéscsabán például a helyi zeneművészeti szakközépiskola életét is alapvetően meghatározza, működik-e a szimfonikus zenekar, s ha igen, milyen színvonalon. Az is sokszor eszembe jut, hogy mennyit köszönhetek a békéscsabai zenekarnak. Nagy szerencsém volt, hogy pályakezdőként egy félhivatásos együttes fejlesztésében részt vehettem. Szép időszak volt az életemben, bár a mostani is az.

■ Amikor átvette az együttesek irányítását, fontos feladata volt, hogy a helyi zenei életet bangolja össze. Hol tartanak most a kooperációk, s mindez milyen előnyökkel járt? Mi a helyzet a színbázzal, az operatagozattal? Milyen az együttműködés az új színbázzal?

– A kooperációk remekül működnek, mind az érintett Debreceni Egyetem Zene-művészeti Karával, mind a Filharmónia Kelet-Magyarországgal. Ez utóbbival a cégösszevonás után is tervezzük az együttműködésünk folytatását. Az előny pedig objektív volt: az azonnali teltházak egyértelmű visszajelzést jelentettek.

A Csokonai Színház új vezetésével napi szintű a kapcsolat, bizakodó vagyok. Debrecen az elmúlt években, még az érkezésem előtt, komoly bástyája lett a magyar operajátszásnak. Korábban a zenekar és színház között már hagyományosnak mondható feszültség uralkodott. Személyemben azonban olyan zeneigazgatója lett a színháznak, aki közben a zenekar intézményvezetője is, s mindez sokszor felszínre hoz korábban nem megoldott problémákat, hiszen egy ilyen feladatkörű vezető nem csak a színház érdekét nézi... De biztos vagyok benne, hogy mindkét várnak, a színháznak és a zenekarnak is, közös érdeke ezek okainak megtalálása, megoldása. Egy színház egy város első számú kulturális intézménye, az opera a zeneművészet csúcsműfaja, ezeket összehangolni nagy és azt remélem, szép feladat lesz, amit bármennyire nehéz,

valószínűleg valóban csak egy városi zeneigazgató tudhat megoldani. Ezért, ha úgy tetszik, ebben történelmi felelősségem van, de természetesen számítok az új vezetés partnerségére és élelátására is.

■ Hol tart a repertoárépítéssel? Milyen koncerteket, vendégeket emelne ki a következő évadból?

– Jövőre klasszikus szezont rendezünk. Szeretném, ha a zenekar minél kevesebb féle műsorral lenne leterhelve, viszont azokat minél többször tudnánk eljátszani. Beethoven és Mozart kiemelt szerepet kap, azt gondolom, ez már régóta hiányzott a repertoárból és ezek a művek a zenekarépítés alapjai is egyben. Kocsis Zoltán, Ligeti András, Kovács János, Bényi Tibor fontos szereplői lesznek a jövő évadnak, de vendégünk lesz a Nemzeti és a Pannon Filharmonikusok is.

■ Izgalmas kezdeményezés, hogy a miskolci operafesztivált követően Vajda János két új operája Debrecenben is színpadra kerül... A teátrum rezidens zenekara a Kodály Filharmonikusok. Milyen előadásokban vesznek részt a következő szezomban?

– Hosszú évek óta először lesz operett a Csokonai Színházban, Lehár A víg özvegy című művét visszük színpadra. A Vajda-operák mellett műsoron tartjuk A sevillai borbélyt és tavasszal a Nabuccót is bemutatjuk. Májusra opera-hetet tervezünk, ahol több produkcióval, köztük vendég-előadással is szeretnénk a közönséghez közelebb hozni a műfajt.

■ Tavalay azt mondta, szeretne többet foglalkozni a zenével, s örülne, ha nem az átszervezés, az adminisztráció vinné el az idejét. Most milyen a helyzet?

– Korábban nem ismertem a kapacitásom határait, egyszerűen nem jött el az a pont. Roppant feladatot vettem a nyakamba mindazzal, ami Debrecenben rám várt. Sok mindent megtapasztaltam az utóbbi két évben, egyrészt megismertem a munkabírásom határait, másrészt azt, hogy menedzserként lehet egyszerre sok szálát mozgatni, de amikor az ember zenél, amellet-azalatt nem lehet mást csinálni. Ezért a jövő évadban én is, csakúgy mint a zenekar, kevesebb művet, de többször fogok vezényelni. Elsősorban az együtteseink jövőjéért vagyok felelős, és azt hiszem, 32 évesen megengedhetem még magamnak, hogy ne a vezénylés legyen most előtérben, különösen hogy a menedzseri munkát is szeretem. R. Zs.